

A hallgatói munkavállalás sajátosságai Európai Felsőoktatási Térség keleti régiójában

Kocsis Zsófia

Debreceni Egyetem, HTDT, Neveléstudományi Doktori Program

A téma aktualitása

Az oktatáskutatás nemzetközi szakirodalmi évtizedek óta foglalkozik a tanulmányok mellett végzett fizetett munka kérdéskörével, amelyek a felsőoktatási hallgatók fizetett munkavállalásának növekvő tendenciájára hívják fel a figyelmet. A tanulmányok melletti fizetett munka eredményességre gyakorolt hatásával kapcsolatban ambivalens eredmények születtek (Pascarella & Terenzini, 1998; Perna, 2010; Riggert et al., 2006; Teichler, 2011).

Kutatási előzmények

Az EUROSTUDENT VI. adatai szerint nincs jelentős különbség a hallgatói munkavállalás gyakoriságában a vizsgált országokban. Míg Magyarországon, Szlovákiában és Romániában a hallgatók legalább 35% -a rendszeresen dolgozik, Szerbiában ez az arány 11% (Masevičiūtė et al., 2018). A munkavégzés gyakorisága, motivációja összefüggést mutat a diákok társadalmi-gazdasági jellemzőivel (Kovács et al. 2019; Masevičiūtė et al., 2018; Pusztai & Kocsis 2019, Saveanu & Ștefănescu, 2019).

A kutatásban résztvevő felsőoktatási intézmények

PERSIST
2019
N = 2199

A kutatásról

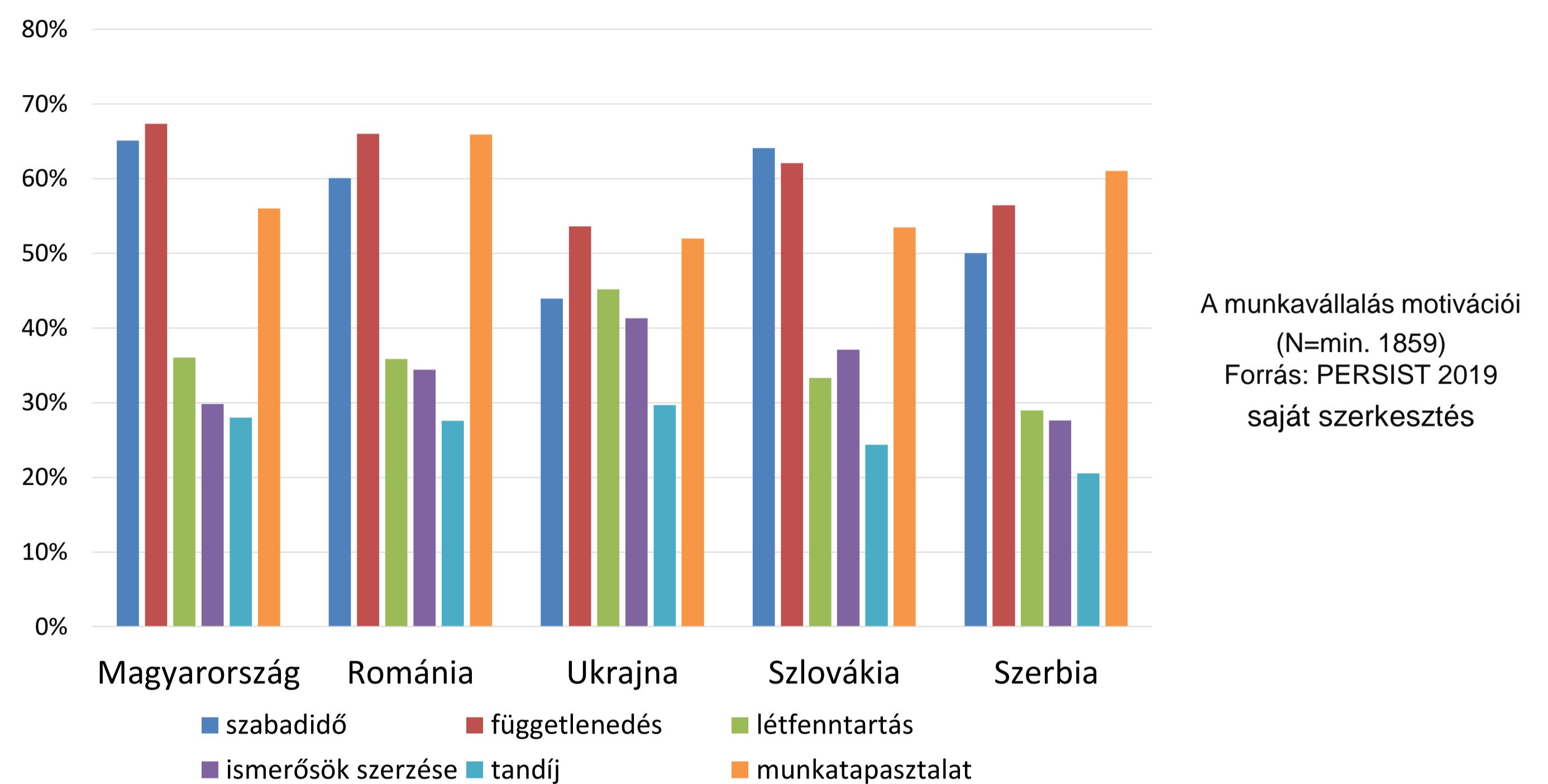
A kutatást az Európai Felsőoktatási Térség keleti régiójában végezték, Magyarország keleti régiójának felsőoktatási intézményeiben, illetve Szlovákia, Románia, Ukrajna, Szerbia felsőoktatási intézményeiben folyt. A magyarországi minta végső elemszáma 1045, kvótás mintavételt alkalmaztak, s a minta karokra, képzés területére és finanszírozási formára reprezentatív. A határon túli intézményekben a valószínűségi mintavételre törekedtek, a hallgatók felkeresése csoportosan történt egyetemi/főiskolai kurzusok keretein, ahol teljes körű lekérdezés történt. A határon túli minta elemszáma 1154 fő. A felmérésben nappali tagozatos, másodéves BA/BSc képzésben tanuló, valamint másod- vagy harmadéves osztatlan képzéses hallgatók szerepeltek.

Hipotéziseink

1. Korábbi kutatási eredmények (Kovács et al. 2019; Masevičiūtė et al., 2018; Pusztai & Kocsis 2019, Saveanu & Ștefănescu, 2019) alapján azt feltételezzük, hogy a hallgatói munkavállalás jellemzői országonként eltérőek lesznek, a magyarországi hallgatókra jellemzőbb, hogy nem a tanulmányaikhoz illeszkedő munkát végeznek, s az esetükben a munkavállalás motivációi közül az anyagi okok dominálnak.
2. A lemorzsolódással kapcsolatos kutatási eredmények alapján feltételezzük, hogy a munkavállalás negatív hatással lesz a dolgozó diákok tanulmányi eredményeire, és az elkötelezettségükre.
3. Feltételezzük, hogy jelentős változás következett a munkavállaló hallgatók demográfiai, társadalmi és tanulmányi összetételében.

Szlovákiában a hallgatók 30,9%-a, míg Magyarországon a 20,7%-uk heti rendszerességgel vállal munkát a tanulmányaik mellett. A romániai, ukrainai és szerbiai egyetemisták körében felülreprezentáltak azoknak az aránya, akik sohasem dolgoztak, és nem rendelkeznek semmilyen munkatapasztalattal. Érdekes azonban, hogy a romániai, ukrainai és szerbiai diákok vállalnak a legkisebb arányban munkát, a munka és a tanulmányok horizontális illeszkedése mégis az ő esetükben a legmagasabb.

A **motiváció** tekintetében szignifikáns különbséget találtunk az országok között. A szabadidős tevékenységek finanszírozása a magyarországi (adj. res. =3,5) és szlovákiai hallgatókra jellemző (p=0,000), az ukrainai hallgatókat motiválja a legkisebb mértékben (adj. res.= -4,6).

A munkavállalás motivációi (N=min. 1859)
Forrás: PERSIST 2019
saját szerkesztés

Intézményi háttér

01. Képzési terület: Magyarországon és Romániában a rendszeresen dolgozó hallgatók legalább fele a szakpolitika által nehezebben itelt szakokon folytatja a tanulmányait.
02. Képzés tagozata: alapszakosok vállalnak gyakrabban munkát, kivétel Romániában, átlagosan a 4. félévüket töltötték a felsőoktatásban.
03. Képzés finanszírozása: A magyar hallgatók körében nincs jelentősebb különbség az állami és a költségterítéses diákok munkavállalási gyakorisága között.

Az **eredményesség** szempontjából a rendszeresen dolgozó hallgatók index átlagértékei a magasabbak, mint a ritkán vagy nem dolgozó hallgatóknak. A rendszeresen dolgozó hallgatók esetében felülreprezentáltak azoknak az aránya, akik bekapcsolódtak egyetemi kutatócsoportba (adj.res.=2,7), tehetségpótló programba (adj.res.=3 p=0,000), akik középfokú, szakmai nyelvvizsgával (adj.res.=2,8, p=0,000), akik magyar nyelvű (adj.res.=2,3, p=0,003), és idegen nyelvű szakmai önéletrajzzal rendelkeznek (adj.res.=3,7 p=0,000). Azonban a doktori képzésben való részvétel terve (adj.res.=2,6, p=0,002), és az OTDK-n való szereplés tekintetében (adj.res.=5,4, p=0,000) a nem dolgozó hallgatók felülreprezentáltak.

A lineáris regresszió eredményei pedig arra mutatott rá, hogy a tanulmányokhoz kapcsolódó munka, valamint az oktatókkal való kapcsolattartás, a rendszeres konzultáció szignifikánsan pozitív hatást gyakorol a hallgatók eredményességére.

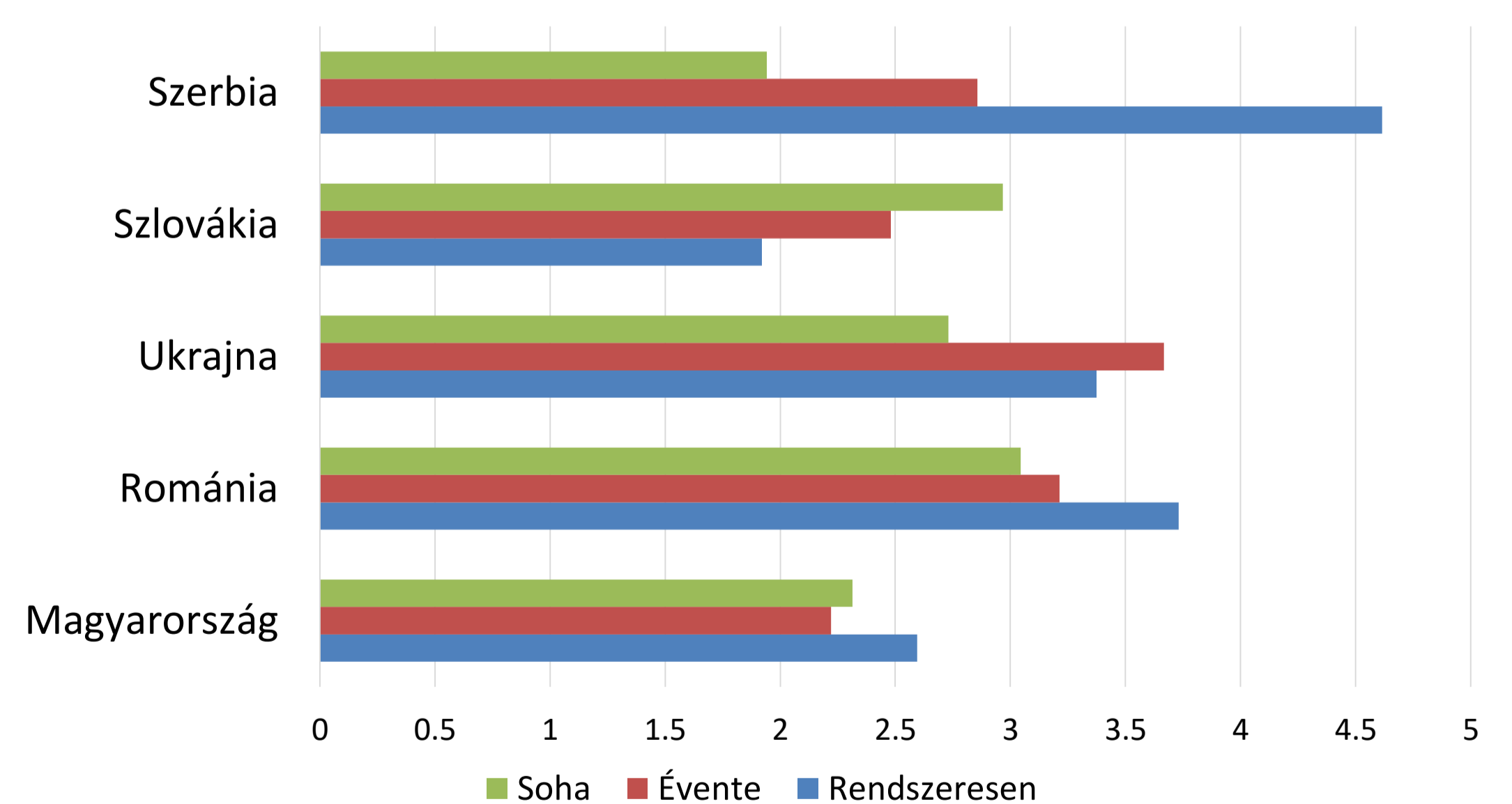
A rendszeresen dolgozó hallgatóknak intenzívebb az oktatókkal folytatott kommunikációja, kapcsolata, ami jelentős szerepet játszik az intézményi beágyazódásban, s egyfajta védőfaktor a lemorzsolódás ellen.

Elkötelezettség tekintetében egy olyan dolgozó réteget találtunk, akik kevésbé elszántak, vagy nem érzik megfelelőnek az általuk folytatott tanulmányokat, s korábbi kutatásokból kiindulva, ez erősítheti a lemorzsolódásra való hajlamot.

Azonban az elkötelezettség mérésére használt index átlagértékei között nincs jelentősebb különbség a dolgozó és nem dolgozó hallgatók között. Összességében azt tapasztaltuk, hogy a rendszeresen dolgozó hallgatók, országtól függetlenül, hasonló vagy sokkal szorosabb oktatói kapcsolattal rendelkeznek, mint a nem dolgozó társaik.

A hipotéziseink egy része teljesült, hiszen a magyarországi hallgatókra jellemzőbb, hogy nem a tanulmányaikhoz illeszkedő munkát végeznek. Azonban a hallgatókat nem az anyagi okok, hanem a függetlenség vágya motiválja. Az ukrainai és szlovákiai hallgatók kivételével, a rendszeresen dolgozó hallgatók eredményességi index átlagértékei magasabbak, mint a nem dolgozó társaiké, továbbá a tanulmányokhoz kapcsolódó munkavégzés pozitív hatást gyakorol az akadémiai teljesítményre.

Az eredményességi index (0-19) átlagértékei a hallgatói csoportokban, N=2199

A hallgatók eredményességét befolyásoló tényezők, N=2199

	Beta	t	sign.
munkavállalás	,000	-,007	,994
tanulmányokhoz kapcsolódó munka	,180	7,003	,000
hallgatói kapcsolatok	-,072	-2,665	,008
intézményen kívüli barátok	,022	,801	,423
oktatókkal való kapcsolattartás	,294	11,392	,000

Forrás: PERSIST 2019, saját szerkesztés